

Nærbulletin & Miljø

**Renseri-
generalen vil
ikke redde
ozonlaget**

side 3

**Norge for-
handler om
miljø i EF**

side 4

**Lahnstein til
kamp mot
oljetempo**

side 5

**Dramatisk på
Finnmarks-
vidda**

side 6

**Full slakt av
enøk-
meldingen**

siste side

Norge blokkerer fortsatt svovelforhandlinger

Miljøverndepartementet tapte mot Finansdepartementet i kampen om svovel-forhandlingene. Norge skal fortsette å blokkere forhandlingene. – Norges holdning kan føre til miljødumping i Øst-Europa, sier lederen for den tyske svoveldelgasjonen, Hendrik Vygen. I ytterste konsekvens kan Norge bli stående utenfor den nye svovelprotokollen.

ANDERS GJESVIK

24.–28.mai fortsetter forhandlingene om en ny svovelprotokoll i Geneve. Protokollen skal forplikte landene i Europa til nye reduksjoner av svovelutslippene. På forrige møtet vakte det oppsikt at Norge og Storbritannia motsatte seg et krav om at alle nye anlegg skal bruke best tilgjengelige teknologi (BAT). BAT skal sørge for at svovelutslippene blir så lave som mulig.

Norge er i mot BAT, fordi det strider mot prinsippet om kostnadseffektivitet og nasjonal råderett over tiltakene. Dette til tross for at Norge har forpliktet seg til BAT-kravet gjennom EØS, og at samtlige norske anlegg er for små til å rammes av kravet. Etter den pinlige norske opptreden sa miljøvernminister Thorbjørn Berntsen til Bellona magasinet:

– Den saken kommer jeg til å ta opp igjen. Vi har fått innspill fra visse andre departementer som er helt inkonsekvente. Det handler om våre egne interesser. Norge har ingenting å tape på å ta i bruk best tilgjengelig teknologi når det gjelder svoveldioksid, selv om det kan være et problem i andre sammenhenger, sier Berntsen.

Men Berntsen tapte igjen mot

visse andre departementer, representert ved Finansdepartementet, som steilt motsetter seg BAT-kravet. Prinsippet om fri bruk av virkemidler og kostnadseffektivitet er hellig, selv om et BAT-krav på svovel ikke får noen direkte betydning for Norge.

Norge isolert

Forslaget om BAT-krav i svovelprotokollen er akseptert av samtlige land, utenom Norge og Storbritannia. Disse blokkerer derfor svovelforhandlingene. Lederen for den tyske svoveldelgasjonen, Hendrik Vygen, reagerer sterkt på at Norge opprettholder mostanden mot BAT-kravet.

– Det er svært skuffende. Den norske motstanden kan føre til miljødumping i Øst-Europa. Vi får se om Norge blir isolert i svovelforhandlingene. Vi har ikke annet å tilby Norge enn argumenter, men jeg tror det blir vanskelig for landet å beholde denne motstanden fram mot sluttforhandlingen av den nye svovelprotokollen, sier Vygen.

Samtlige land i Øst-Europa har sagt ja til BAT-kravet på nye anlegg. Vygen mener at det vil beskytte dem mot miljødumping fra Vest-Europa. De østeuropeiske landene har på grunn av manglende ressurser og nasjonal uenighet om prioritering en tregere prosess for å

utvikle nasjonale tiltak mot svovelutslipp. Derfor ligger de i utgangspunktet åpne for etablering av vesteuropeisk industri som vil spare penger på renseteknologien på nye anlegg.

Vygen mener at BAT-kravet er en naturlig konsekvens av føre-var-prinsippet.

– Selv der hvor miljøkvaliteten er rimelig god, er det uansvarlig å tillate at den forringes ved ikke å bruke den mest miljøvennlige teknologien. Det bør stilles maksimale miljøkrav til all ny teknologi, sier Vygen.

Språklig løsning

Christer Ågren er leder for forsyningssekretariatet, en svensk-norsk papaplyorganisasjon for miljøvernorganisasjoner. Ågren har fulgt svovelforhandlingene i flere år og deltar på forhandlingsmøtene. Han tror den norske BAT-motstanden vil isolere Norge.

– BAT-kravet gjelder bare nye anlegg, og er allereide et kompromiss. Når bare to land motsetter seg et krav, må begge være mektige for å bli hørt. Norge er ikke viktig nok, de andre landene kommer til å fortsette forhandlinger basert på BAT. I ytterste konsekvens blir man enige om en protokoll uten Norge og Storbritannia, sier Ågren.

Fortsetter side 2

Norges Naturvernforbund
Postboks 2113 Grünerløkka Telefon: 22 71 55 20
0505 Oslo 5 Telefax: 22 71 56 40
Bankgiro: 1720.05.00717 Annonser: 22 71 92 20
Postgiro: 5 09 46 02 Produksjon:
Ansv. red.: Gunnar Bolstad Oslo Grafiske as, Oslo

Roper om hjelp

Thorbjørn Berntsen roper om hjelp, men ingen hører hva han sier. Senest under Stortingets miljødebatt signaliserte miljøvernministeren at han kjemper en tung kamp med byråkratiet utenfor eget departement.

– Jeg må (...) erkjenne at en sektorovergripende miljøvernpolitikk der alle deler av forvaltningen tar sin del av ansvaret for en bærekraftig utvikling, ikke kommer over natta. Enkelte ganger blir slike krav møtt med liten entusiasme. Det oppstår lett målkonflikter, og det er ikke gitt at miljøverninteressene går av med seieren, sa Berntsen i Stortinget i forrige uke, og konkluderte med at rollefordelingen må klargjøres og de ulike aktørene ansvarliggjøres.

I et intervju i Bellona Magasin sukker Berntsen over at han må bruke mye krefter på å forsvare sitt departements blotte eksistens. – Det er ikke tvil om at enkelte miljøer i Finansdepartementet mener at en større del av premissene for miljøpolitikken bør legges der, og ikke her i Miljøverndepartementet, sier Berntsen i intervjuet. Han sa forøvrig at han aktet å ta opp igjen Norges motstand mot BAT i svovelforhandlingene med øvrige departementer. Nå vet vi hvordan det gikk. Han tapte.

Berntsen tapte igjen for et finansdepartement som har tatt full kontroll over norsk miljøpolitikk. Mens Berntsen for sin del kjemper drabelig for en bedre politikk, får han ingen støtte fra sine partifeller hverken i regjeringen eller på Stortinget. Det blir nok så patetisk når partimestleder Jens Stoltenberg etterlyser en sterkere miljødebatt i Norge. Naturvernforbundet og andre miljøkrefter har gang på gang forsøkt å reise en debatt om hvilke retningslinjer norsk miljøpolitikk styres etter. Stoltenberg var den som ga Finansdepartementet politisk ryggdekning for å overta miljøpolitikken, og er således ansvarlig for den knipen hans tidligere sjef nå sitter i.

Forøvrig avslørte årets miljødebatt at det ikke bare er i Arbeiderpartiet det svikter for tiden. Stortingsrepresentantene valgte å bruke tiden på relativt marginale spørsmål om Tullinløkka og fiskeslo, mens alle Høyres talere var monomant opptatt av prosedyrespørsmål rundt Langøya-saken. Av innstillingen om ratifisering av klimakonvensjonen framgikk det at det var bred enighet om hvor fint det var med kostnadseffektivitet, slik at representantene ikke lenger behøver å bekymre seg over CO₂-målsetningen. Og da Berntsen ropte om hjelp, snudde de ryggen til ham.

Gunnar Bolstad

Fortsatt fra side 1:

Ågren er sikker på at den endelige svovelprotokollen vil inneholde BAT-krav, og han tror at Norge kommer til å undertegne den. I tidligere protokoller har det vært anbefalinger om BAT, men ingen obligatoriske krav.

– Det er mulig at man klarer å finne en ordlyd som ligger mellom obligatorisk og anbefalinger. Men dette vil være en språklig løsning uten praktisk betydning, sier Ågren.

Det er mulig at Finansdepartementet vil godta en slik kosmetisk endring, siden deres motstand er rent prinsipiell. Det er også grunn til å tro at det blir vanskeligere for Finansdepartementet å få gjennomslag i Regjeringen for å si nei til en ferdigforhandlet svovelavtale, selv om den er basert på BAT-krav. Det vil være svært ubehagelig for Norges anseelse å stå utenfor en slik avtale.

Bremsekloss

Norge har ved flere tidligere forhandlingrunder fått gjennomslag for sin rolle som bremsekloss. I forhandlingene om den forrige NO_x-protokollen (for reduksjon av nitrogenoksider) gikk de fleste landene inn for en stabilisering av NO_x-utslippene på 1987-nivå innen 1994. En gruppe på fem radikale land (Sverige, Tyskland, Nederland, Sveits og Østerrike) ville forplikte seg til å redusere utslippene med minst 30 prosent i forhold til 1985-nivå innen 1995. Sju andre land, in-

kludert Norge, hadde lyst til å være med i den radikale klubben, men uten å være så radikale. De fikk redusert ambisjonene til omtrent 30 prosent i forhold til 1986-nivå innen 1998.

Også under forhandlingene om en VOC-protokoll fikk Norge redusert sine forpliktelser. Berntsen sier til Bellona magasin:

– ... (VOC-protokollen) var klar for å gå uten reservasjoner. Så dukket det opp visse norske reservasjoner som gikk på at vi ikke skulle ha de samme forpliktelsene til å ta i bruk den best tilgjengelige teknologi nord for den 62. breddegrad som sør for den 62. breddegrad. Det hadde ikke kostet oss noe å gå inn på protokollen slik den sto, men det som lå bak var hensynet til norsk oljebusiness. Der var næringsinteressene så sterkt inne i bildet at de måtte få en viss prioritet. Jeg likte meg ikke noe særlig godt da jeg var nede og undertegnet den protokollen, gitt, sier Berntsen.

Norge hadde ingen saklige grunner til å få spesialbehandling i VOC-protokollen, men fikk unntak utelukkende for gammelt vennskaps skyld. Ågren tror ikke Norge vil få noen sympati i svovelforhandlingene.

– Denne gangen er det ingen nordiske land som er med på å drive gjennom de radikale kravene. Det blir vanskelig for Norge å få unntak uten sin nordiske brødre, sier Ågren.

USA og Canada vil være med

USA og Canada vil være med i den nye svovelprotokollen, men på sine egne villkår.

Den nye svovelprotokollen skal bygge på naturens tålegrense. De utslippene som rammer de mest sårbare områdene må reduseres mest. USA og Canada har bedt om å unntas fra kravet om å forholde seg til tålegrensen, fordi de påstår at deres svoveltutslipp ikke rammer Europa. De vil delta i den nye svovelprotokollen, men uten nye forpliktelser. Ca-

nada skal halvere svoveltutslippene innen 1994, og USA skal halvere sine utslipp innen begynnelsen av neste århundre. I begge tilfellene skal halveringen skje i forhold til 1980-nivå. EMEP-beregninger fastslår uten tvil at de nordamerikanske svoveltutslippene treffer Europa. Britene har protestert mot holdningen til USA og Canada.

Misliker ozonvennlig renseri

Generalsekretær Michael Christensen i Norsk Renseri & Vaskeriforbund misliker en ny ozonvennlig teknologi som er tatt i bruk ved et renseri i Molde. Samtidig har forbundet selv ingen strategi for hvordan renseribransjen skal bli kvitte seg med det ozonnedbrytende stoffet KFK.

JON KNUT BERG

Renseri- og vaskeribransjen i Norge er i villrede om bruken av KFK. Innen 1. januar 1995 må KFK-bruken stanses, men bransjen har ingen klar strategi om hvordan dette skal skje.

Hittil er det stort sett bare Moldebedriften Kvalheim Vask som har investert i ny teknologi for å klare seg uten KFK og det helsefarlige stoffet perklor. Den nye teknologien er en nsemaskin basert på hydrokarbon. Statens forurensnings-tilsyn (SFT) har støttet dette prosjektet med 700.000 kroner.

Men Norsk Renseri & Vaskeriforbund er ikke begeistret for initiativet fra Molde.

– Vi frykter at Kvalheim Vask markedsfører sin nye teknologi, slik at de utkonkurrerer andre. Kvalheim Vask har fått støtte fra SFT, og de andre renseriene har ikke råd til å investere i tilsvarende teknologi uten offentlig støtte, sier Christensen.

Men Christensen har ingen anelse om hvordan renseribransjen ellers skal kvitte seg med KFK-bruken.

– Vi vet ikke hvilken strategi skal benytte, sier Christensen til N&M Bulletin.

– Vil dere forsøke å påvirke myndigheten til å lempe på KFK-forbudet?

– Vi har fått klare signaler fra SFT om at forbudet står fast.

Men samtidig viser Christensen til at renseribransjen i EF nå forsøker å få omgjort vedtaket om forbud mot KFK, fordi 3500 renserier står i fare for å måtte nedlegge. Vinner EF-renseriene fram, kan også det norske vedtaket stå i fare.

Økt import

Importen av KFK til renseribransjen økte med to tonn fra 1991 til 1992, ifølge tall fra KFK-brukernes Fellesutvalg (KBF). I 1992 var importen på 75,4 tonn, i 1991 73,2 tonn, mens den i 1988 var oppe i 103 tonn. Ifølge Christensen gikk imidlertid omsetningen i det norske markedet noe ned også fra 1991 til 1992.

Reduksjonen fra 1988 skyldes at renseriene har brukt KFK-gassen mer effektivt enn før. Dette har kommet som resultat av en kampanje fra Norsk Renseri- & Vaskeriforbund.

Men nå er snart grensen nådd for hvor hvor mye renseriene kan redusere KFK-bruken. Hittil har så godt som ingen renserier som bruker KFK kommet i gang med omstillingen.

Nedleggelser

Mikael Christensen i Norsk Renseri- & Vaskeriforbund frykter masse-nedleggelser når KFK-forbudet trer i kraft. Enkelte av alternativene er så

kostbare at de fleste renseriene ikke vil klare omstillingen. Det gjelder for eksempel overgang til perklor og hydrokarbon. Overgang til hydrokarbon vil koste bransjen totalt 100 millioner kroner, mens perklor vil koste 40 millioner kroner. Også HKFK (som har en viss ozonnedbrytende effekt) og HFK (som har en drivhuseffekt) nevnes som mulige alternativer. Ifølge Christensen er HFK det billigste alternativet, men han mener at det ikke vil være klart til bruk før ett år etter at KFK-forbudet trer i kraft. På grunn av internasjonale miljøavtaler, vil det dessuten komme sterke begrensninger på bruken av HKFK og perklor, slik at det ikke vil være nok til alle renseriene.

Offentlig støtte?

Christensen mener at en løsning på KFK-problemet er at myndighetene gir støtte til omstilling i renseriene. Dette er imidlertid SFT lite innstilt på. Seksjonssjef Eli Vike i SFT sier at myndighetene bare gir støtte til utvikling og introduksjon av ny teknologi. Dermed vil ikke investeringer i teknologi som allerede er introdusert på markedet få støtte.

– Det blir for dyrt for myndighetene å støtte omlegging i alle renseriene, sier Vike til N&M Bulletin.

– Vellykket oljesøl

Oljeselskapenes eksperimentelle oljesøl i Barentshavet vil gi verdifulle opplysninger om oljens oppførsel i isdekte farvann, mener Widar Skogly i NOFO (Norsk Oljevernforening for Operatørselskaper). Blant annet peker brenning seg ut som en aktuell metode for å bekjempe oljesøl i isen, sier han.

RAGNHILD SVED

25 tonn olje ble sluppet ut i forsøket, som fant sted nordøst for Bjørnøya 19. april. Da var forholdene gunstige, med fraisvind, slik forskerne hadde ønsket seg. Å skaffe data om drift og spredning av oljen var en viktig del av forsøket, som inngår i arbeidet med å skaffe en oljevernberedskap for isdekte farvann med tanke på mulig, framtidig oljeboring i området.

– Vi fikk samlet inn en mengde data, og gjorde flere interessante oppdagelser. Blant annet fant vi ut at oljen ikke tok opp mye vann, slik at emulsjonsdannelsen blir meget beskjedent. Det betyr at brenning kan være en aktuell metode for å fjerne oljesøl, sier Widar Skogly.

Skogly mener likevel at mekanisk oppsamling er den mest aktuelle metoden også i isdekte farvann. Råkdannelser i isen fungerer gjerne som naturlige lenser, og oljen kan der tas opp ved hjelp av en såkalt skimmer.

Det var lite fugl, sel og isbjørn i området der oljen ble sluppet ut, forteller Skogly. Bare én isbjørn kom nær, og den ble skremt bort med helikopter. – Isbjørnene var ikke så nysgjerrige som vi hadde trodd, sier han.

Oljen ble sluppet ut i 70–80 prosents isdekke, og ble fort skjult mellom isflakene.

– Oljen drev inn i smeltende is, som har mange porer og saltrørkanaler slik at den fungerte som en svamp. Vi samlet opp all olje som ikke gikk inn i isen, omlag en firedel av det som var sluppet ut, forteller Skogly.

Neppe CO₂-avgift i EF

EF kommer ikke til å innføre en CO₂-avgift med det første. Det mener direktøren i EF-kommisjonens Miljødirektorat Jørgen Henningsen. Han sier at den politiske og økonomiske krisen i EF er årsaken til skepsisen mot å innføre CO₂-avgift nå.

Danmarks miljøminister Svend Auken har uttrykt stort håp om at EF-landene blir enige om en felles CO₂-avgift før Danmarks formannskapsperiode utløper 30. juni. 11 av 12 miljø-

ministre i EF sluttet seg nylig til ideen om en felles CO₂-avgift. Finansministrene skal ta stilling til forslaget 7. juni.

Men utfallet vil bli negativt, mener altså Jørgen Henningsen. Han viser blant annet at Storbritannia kan blokkere innføringen av en felles CO₂-avgift, skriver Information.

– Dessuten befinner EF seg i en vanskelig fase. Det er økonomisk tilbakegang i Europa. Det er store problemer i Øst-Euro-

pa. Og på toppen av alt er det politisk krise i en rekke medlemsland, sa han på en høring oim EFs miljøpolitikk i Danmark nylig. Han mente at alle land ville være meget tilbakeholdne med å gå inn på noe som kan forverre situasjonen.

– Jeg tror det er nødvendig å få stabilisert hele systemet i Europa før vi får gjennom en CO₂-avgift. Men en slik avgift så sterke forkjempere, at den vil bli innført før eller siden, sa han.

Hvem krever hva?

– Vi må bygge firefelts Svinesund-bro fordi svenskene krever det, sier samferdselsminister Kjell Opseth.

– Vi har ikke tatt stilling til utforming eller standard, sier hans svenske kollega, Mats Odell.

GUNNAR BOLSTAD

Forvirringen omkring ny Svinesundsbru er total. På et møte i Halden i begynnelsen av mai framholdt Opseth at han hadde en klar avtale om at brua skulle romme fire felt. Ifølge Opseth er det faktisk Sverige som har drevet gjennom en så stor dimensjon.

Kommunikasjonsminister Mats Odell har imidlertid en annen virkelighetsoppfatning. I et brev til en lokal interessegruppe i Uddevalla skriver Odell at den svenske regjeringen ikke har tatt stilling til hvordan E6 nordover fra Uddevalla skal utformes. Slik planene ligger an i dag, vil veien nordover mot grensen bare bli 13 meter bred, tilsvarende en tofelts vei.

Opseth gjorde det forøvrig klart at det på lenger sikt skal bygges firefelts motorvei fra Oslo til svenskegrensen. I dag er det bare punktvis fire felts bredde. Opseths kronargument for en full utbygging er at det er miljømessig viktig at bilistene skal kunne holde jevn hastighet.

– Opseths strategi går åpenbart ut på å bygge ut noen korte biter med fire felts motorvei, slik at han siden kan argumentere med full utbygging for at bilistene skal kunne holde jevn fart, sier Sveinung Oftedal i Naturvernforbundet.

Biltrafikken over Svinesund var på sitt høyeste i 1989 med 9.000 biler i døgnet. I 1991 var tallet nede i 6.900 kjøretøyer, i 1992 var det 7.400 biler som rullet over brua hvert døgn. Veivesenet har beregnet trafikken i 2005 til å bli omlag 8.500 biler i døgnet. Til sammenligning kjører det hvert døgn 70.000 biler ut og inn på Sjølystveien på Oslo vest.

Omfattende miljøkrav til EF

Norge har så langt kommet med omfattende miljøkrav i forhandlingene med EF om et eventuelt medlemskap. Norge vil ha strengere regler for blant annet kjemikalier og avfallseksport, men må ha unntak fra EFs strenge regler for industriutslipp.

JON KNUT BERG

Norge er ennå tidlig i forhandlingsprosessen, og flere krav vil komme etterhvert som forhandlingene skrider fram. På miljøområdet har Norge hittil tatt for seg transport, avfall, kjemikalier, kunstgjødsel og stoffer som bryter ned ozonlaget. På alle disse områdene krever Norge tildels omfattende unntak fra EFs regelverk.

Men det er verdt å merke seg at Norge så langt ikke har kommet med krav om å stå fritt til å utvikle strengere miljøtiltak i framtiden, utover den standarden vi har i dag. Eneste unntaket er miljøavgifter.

Det var etter press fra Stortinget at handelsminister Bjørn Tore Godal valgte å offentliggjøre de norske kravene. N&M Bulletin har gått gjennom de kravene som hittil foreligger. Omtrent halvparten av punktene dreier seg om miljø.

Transport

I EF er det visse begrensninger på bruk av miljøavgifter på bensen, mens Norge vil ha full frihet til å bestemme størrelse og utstrekning på de økonomiske virkemidlene i miljøpolitikken i framtiden.

Fra 1. januar 1995 skal EF

sette i verk like strenge avgasskrav fra personbiler som det Norge har i dag. Men hvis EF-planen likevel ikke blir satt ut i livet, vil Norge forbeholde seg retten til å opprettholde de norske avgasskravene.

Gjødsel

Norge vil opprettholde begrensninger på kadmiuminnholdet i kunstgjødsel, noe EF ikke har i dag. Norge vil også fortsette merkeordninger for kadmiuminnholdet. I tillegg vil vi opprettholde grensen for mengde tungmetaller i kloakkslam som spres på jordbruksland.

Plantevernmidler

En rekke plantevernmidler som er forbudt i Norge kan bli tillatt hvis vi blir med i EF. Derfor krever Norge omfattende unntak.

Kjemikalier

Omtrent hundre kjemikalier er klassifisert strengere i Norge enn i EF. Dessuten omfatter ikke EF-reglene preparater, som utgjør mer enn 80 prosent av den kommersielle handelen med kjemikalier. EFs tidsplan for å gjennomføre reguleringer av preparater er for langsom for Norge. Det foreslåtte EF-direktivet om preparater er og-

så svakere enn de norske reglene. En tredjedel av de preparatene som er registrert som farlige i Norge vil bli svakere klassifisert i EF. Norge krever unntak for alle EFs bestemmelser om kjemikalier som er svakere enn våre.

Mer spesielt innen kjemikalier nevnes stoffene kvikksølv og asbest. Norge har langt strengere reguleringer av disse stoffene enn det EF har, og disse reguleringene kreves opprettholdt.

Ozonlaget

Norge har noe strengere tiltak mot bruken av den ozonnedbrytende gasen KFK enn EF. Og så her krever Norge unntak.

Avfall

EF setter begrensninger på avfallseksport til u-land, mens Norge har totalforbud – noe vi ønsker å fortsette med.

Industriutslipp

Her krever Norge svakere regler enn EF. Norge innfører forskrift om avfall fra titanium-industrien som samstemmer med EFs regler først i 1997. Norge vil ikke klare å gjennomføre reglene før den tid, og krev dermed unntak.

Lahnstein lover kamp mot oljeutbygging

Senterpartiets leder Anne Enger Lahnstein er rede til å ta opp kampen mot egne partifeller for å flate ut og begrense oljeutvinningen. I dette intervjuet med N&M Bulletin er hun imidlertid usikker på hvordan SPs mål om 20 prosents reduksjon i CO₂-utslippene skal oppnås.

JON KNUT BERG

Anne Enger Lahnstein er først ut i en serie intervjuer som N&M Bulletin vil ha fram til valget. I denne serien vil vi spørre ut partilederne om miljøspørsmål.

– Blir miljø en viktig sak for Senterpartiet i valgkampen?

– Jeg har registrert at miljøebatten er tonet ned i det siste. Det har nok sammenheng med sysselsettingssituasjonen. Men jeg mener det er feil strategi. Hovedtegningen er at det er mulig å forene sysselsetting og miljø. Nå må vi få satt miljø på dagsorden, og det skal SP bidra til.

– Er det noen spesielle miljø saker SP vil trekke fram?

– Ja, forurensningen og EFs vekstpolitikk. I tillegg vil vi få fram helheten i vårt program. Jeg har jo det grunnleggende miljøsyn at hele landet skal brukes, og at skånsom bruk ofte er det beste vernet.

– I programmet går dere inn for 20 prosents reduksjon av CO₂-utslippene innen 1998.

– Vilken strategi har dere for å oppnå dette?

– Vi er jo blitt veldig kritisert for å ha for høye ambisjoner når det gjelder CO₂-utslipp. Jeg innrømmer at dette er virkelig å strekke seg. Men det er viktig når problemene er så store. Nå har jo CO₂-utslippene gått noe ned i det siste...

– Men det må ganske radikale virkemidler til for å redusere utslippene med 20 prosent?

– Ja, nå må vi be om en

handlingsplan med innsats på flere felt for å kunne oppnå det.

– Men hvor høy må for eksempel bensinavgiften være?

– For oss er det mange sider ved det. Vi ønsker å holde hele landet i hevd, og det krever en del biltrafikk. Men jeg kan ikke si konkret hvor høy bensinavgiften må være.

– Er det troverdig å komme med et slikt CO₂-mål når dere ikke har noen klar strategi for hvordan det skal oppnås?

– Jeg mener at vi er troverdige, men jeg innrømmer at så høye, klare tallfestede mål stiller store krav.

– SP vil ha redusert tempo i oljeutvinningen. Hvilke initiativ vil dere ta for å få dette til?

– Dette må vi følge opp hver gang sakene kommer opp i Stortinget. Her er det mange lokale interesser involvert. Derfor vil vi kunne få en konflikt innad i partiet. Jeg vil ikke si nei til all ny oljeutbygging.

– Hva med regjeringens nye jernbane- og veiplaner?

– Vi vil i hovedtrekk støtte jernbaneplanen, men synes det ligger for mye sentralisering i veiplanen.

– Dere skriver at miljøavgiftene skal økes. Hva med miljøavgiftene innen landbruket, må de økes?

– Ja, vi vil følge opp programmet. Men dilemmaet for landbruket er at det er så store effektiviseringskrav fra staten, og da vil ikke jeg nå gå inn for at bøndene i tillegg skal bli belastet med sterk økning av mil-

jøavgiftene. – Betyr det at du vil vente på en omlegging innen landbruket før det kan bli tale om økte miljøavgifter?

– Nei, men når du provoserer meg på en yrkesgruppe, så hører det med til historien at denne yrkesgruppen vil møte en virkelighet som er mye tøffere enn de fleste andre.

– Går dere mot økonomisk vekst?

– Nei, men veksten må endre innhold. Dessuten må det private, materielle forbruket ned.

– Men ifølge SP må produksjonen øke, og er du ikke redd for at vinningen går opp i spinningen i miljøpolitikken når det skal være økonomisk vekst?

– Men produksjon av hva? Er det produksjon av ting eller tjenester? Det vi trenger i Norge er større innsats innen omsorg, pleie, enøk, bevare gamle bygninger, forskning, det er også økt produksjon, men uten at det går på bekostning av miljøet, sier Anne Enger Lahnstein.

UNI STOREBRAND

LUND
KOMMUNE

Sira-Kvina kraftselskap

4440 Tonstad
Telefon (043) 70 200

Lite miljø i revidert

I revidert nasjonalbudsjett, som ble framlagt av finansministeren forrige fredag, var det bare små justeringer i miljøpolitikken.

JON KNUT BERG

Bevilgningen til enøk-tiltak reduseres med 20 millioner kroner, fordi det antas at ikke alle midlene som ble bevilget over statsbudsjettet vil bli brukt.

Det blir også en endring i miljøavgiften for drikkevareremballasje. Avgiftsbelastningen gjøres avhengig av hvor stor andel av emballasjen som faktisk blir samlet inn og gjenfunnet, uavhengig hvilken type emballasje det er snakk om. Retursystemer med returandel på over 95 prosent fritas avgift. Det betyr for eksempel at miljøavgiften på aluminiumsbokser etterhvert kan falle bort.

Den nylig framlagte jernbaneløsningen forutsetter til en viss grad at overføringer til andre sektorer kuttet. I revidert nasjonalbudsjett går det fram at kuttet i overføringene (Kleppe-midlene) foreløpig blir mindre enn først antatt, tre og en halv mot fem milliarder kroner. Om dette vil ha innvirkning på størrelsen på de framtidige jernbaneinvesteringene, er noe uklart. Finansministeren ga ikke noe klart svar på dette under pressekonferansen, mens statssekretær Jan Aaboen i Finansdepartementet sa til N&M Bulletin at jernbaneløsningen, inkludert Kleppe-midlene, står fast.

Takk for støtten!

norske fiskeoppdretters forening

Norsk fiskeoppdrett
i harmoni med naturen

 KVALSUND KOMMUNE
FORMANNSKAPET
9820 KVALSUND

Oslo grafiske as
Fra idé til ferdig trykk
Schweigaards gt. 34 F Telefon 22 17 34 24

Norona Sport
Postboks 223, 1164 HVALDAL

 Kristiansand Kommune
satser på miljøvern

 LANDBRUK 93
HELLERUDSLETTA 3 - 6 JUNI
Norges største fagutstilling for landbruket

**HOLMESTRAND
HANDELSFORENING**
3080 HOLMESTRAND

Dramatisk for Finnmarksvidda

– Reintallet på Finnmarksvidda må reduseres drastisk. Situasjonen er nå så alvorlig at det snart er for sent å snu, sier Kari Moan, fylkessekretær i Naturvernforbundet i Finnmark. Bakgrunnen er en ny forskningsrapport som viser at det nesten ikke finnes gjenvekst av lav på vestlige deler av Finnmarksvidda.

RAGNHILD SVED

– Situasjonen er så dramatisk at jeg kvier meg for å stå fram med konklusjonene, men som forskere er vi moralsk forpliktet til å si sannheten, sier Aslak Nils Sara til Finnmark Dagblad.

Sara har sammen med en rekke andre forskere laget rapporten «Reintall, beitegrunnlag og modellanalyse», som tegner et skrekkbilde av situasjonen for Finnmarksvidda og reindriftsnæringa. Rapporten konkluderer med at 80.000 rein må slaktes dersom lavbeitet skal ha en sjanse til å komme i balanse igjen. Det offisielle reintallet i den vestlige delen av Finnmark er 90.000, ifølge uoffisielle beregninger over 100.000. Omlag 20.000 dyr er det vidda i Vest-

Finnmark kan tåle, mener forskerne. I de områdene hvor lavbeitet er totalt nedslitt vil det ta omlag 50 år før laven har bygd seg opp igjen.

– Gjør vi ikke noe nå, vil vi om få år ikke ha et naturlig grunnlag for reindrift. Den fullstendige katastrofe vil i så fall være over oss i løpet av en periode på fem til seks år, sier Aslak Nils Sara.

Naturvernforbundet i Finnmark sammenlikner situasjonen med koldbrann; jo lengre man venter, jo mer må fjernes.

– Vi har i flere år advart mot det som skjer med vidda fordi reintallet er for høyt. En drastisk reduksjon må til, og jeg tror ikke det er mulig med frivillighet, sier Kari Moan.

– Vi mener dessuten at det

må bli slutt på byggingen av reingjerder, og de som er satt opp bør fjernes. Lungs gjerdene blir slitasjen på lavbeitet ekstra stor. Rapporter viser at det knapt finnes lav her, og at annen vegetasjon tar over, sier Moan.

I tillegg krever Naturvernforbundet mindre bruk av kjøretøyer, spesielt på bar mark, som sliter ned vidda.

– Reindriftspolitikken har spilt fullstendig fallitt. Vi mener at mer myndighet må overføres til Sametinget. Hvis det nå ikke settes inn drastiske tiltak for å begrense antall dyr, vil det bety dødsstøtet for reindrifta som næring og som en viktig samisk kulturbærer, og for Finnmarksvidda som vår felles naturarv, sier Kari Moan.

Norge avventer markkalking

Svenskene driver omfattende kalking av surt jordsmonn i skog, og ønsker å utvide kalkingen. Norge vil fram til 1997 holde seg til forskning på kalking av skogsmark. – Vi må få avklart de økologiske følgene, før vi vurderer omfattende markkalking, sier Else Løbersli i Direktoratet for Naturforvaltning.

ANDERS GJESVIK

Sverige har i mange år drevet forsøk med kalking av surt jordsmonn for å unngå ytterligere forsuring med påfølgende skogskader. Svenskene bruker i dag 15–20 millioner kroner årlig på markkalking. Sture Wijk i Skogstyrelsen mener at dette bare dekker halvparten av behovet.

– Ingen ting tyder på at vi er på feil vei. Vi må øke tempoet før skogen har fått omfattende skader, og det er for sent, sier Wijk.

Fra høsten av får svenske skogeiere refundert 80 prosent av kostnadene ved kalkingen fra staten. Den svenske kalkingen klarer ikke å bedre surhetsgraden i jordsmonnet, målet er at stadig ny sur nedbør

ikke skal føre til ytterligere forsuring av jorda.

I Sverige har det pågått en debatt om hvorvidt et så drastisk virkemiddel fører til økologiske skader. Denne usikkerheten har ført til at svenskene fram til årtusenskiftet ikke vil kalke mer enn noen prosent av det forsured jordsmonnet.

– Vår erfaring er at økologiske skader kan unngås ved riktig dosering og kornstørrelse på kalking. Finkornet kalk tas for rask opp av vegetasjonen, og kan føre til skader. Vi vet heller ikke om kalkingen kan føre til økt innhold av tungmetaller i jordsmonnet. Men Norge har annet jordsmonn, flora og fauna enn Sverige. Derfor har våre undersøkelser begrenset overføringsverdi, sier Wijk. Norske skogeiere har presset

på for å få markkalking i Norge også. Norge vil gjennom forsøkningsprogrammet «Miljøtiltak i skog» vurdere økologiske skader av markkalking. Programmet vil pågå fram til 1987. Først da vil norske miljømyndigheter ta stilling til om vi skal sette i gang med omfattende markkalking.

– Vi har ikke tilstrekkelig dokumentasjon for økologiske effekter på norsk natur. På grunnlag av norsk og utenlandsk forskning vil vi vurdere disse, og også få beregnet kostnadene. Vi vil blant annet vurdere om avrenningsvann fra markkalkingen kommer sure vassdrag til gode. Da kan vi eventuelt ta penger derfra, sier førstekonsulent Else Løbersli i Direktoratet for Naturforvaltning.

– CO₂-målsettingen henrettet

– Stortinget har gitt regjeringen fullmakt til å begrave Norges nasjonale CO₂-målsetting. Regjeringen, anført av Finansdepartementet, har lenge forberedt begravelsen gjennom de offisielle dokumentene som danner grunnlaget for Norges framtidige miljø- og klimapolitikk, sier generalsekretær Dag Hareide i Norges Naturvernforbund.

Bakgrunnen for Dag Hareides uttalelser er at Stortinget har samtykket i at Norge ratifiserer rammekonvensjonen om klimaendringer som ble undertegnet under Rio-konferansen i fjor. I utenrikskomiteens innstilling uttaler flertallet: «...det er av stor betydning for Norge at konvensjonens framtidsrettede utforming med hensyn til tiltakssamarbeid over landegrensene og på tvers av klimagasser, muliggjør en kostnads-effektiv innsats mot klimaendringer. Dette vil gjøre at Norges byrder kan bli sammenliknbare med det andre OECD-land påtar seg.

CO₂-målsettingen har lenge blitt omtalt som «foreløpig» i regjeringens offisielle doku-

menter. Regjeringen har tatt en rekke forbehold om at målet må vurderes nærmere i lys av «nye og fleksible mekanismer for å nå internasjonalt bestemte miljømål» og i lys av målsettingens samfunnsøkonomiske konsekvenser. I langtidsprogrammet heter det at regjeringen vil vurdere mulighetene for å gjennomføre målsettingen «på tvers av klimagasser» og i samarbeid med andre land.

– I følge regjeringens offisielle dokumenter er CO₂-målsettingen ikke lenger nasjonal, og den gjelder ikke lenger CO₂. Nå har Stortinget gitt regjeringen full ryggdekning for denne klimapolitiske faneekket fra forpliktelsen om begrensning av våre egne CO₂-utslipp, som

Stortinget vedtok for fire år siden. For oljenasjonen Norge, som ønsker å fordoble sitt privat forbruk på 30 år, er det en slags økonomisk logikk i dette. Men god miljøpolitikk er det ikke, sier Hareide.

– Uten snarlige initiativ fra industrilandene kan det gå flere år før det innenfor klimakonvensjonens forhandlinger tas konkrete skritt for å redusere i landenes utslipp av CO₂. Det er derfor stort behov for initiativ fra enkelt land eller grupper av land som kan bidra til at INC – «Intergovernmental Negotiation Committee on Climate Change» – nå kan starte forhandlinger om en CO₂-protokoll med konkrete forpliktelser og tiltak, sier Hareide.

Takk for støtten!

**STORA
PAPYRUS**

TINE
Trøndelag Meieri

I en felles pressemelding krever de nordiske miljøorganisasjonene at de nordiske regjeringer umiddelbart tar initiativ til en CO₂-protokoll, som kan undertegnes på Conference of the Parties (COP) første møte og at CO₂-utslippene fra hvert av de nordiske landene må reduseres med minst 20% innen år 2005 (1990 basisår).

STILLING LEDIG

Stiftelsen Miljømerking i Norge er den norske delen av den offisielle felles nordiske ordningen for miljømerking av varer.

Stiftelsens sekretariat består av en liten gruppe personer som i samarbeid med styre, nordiske kolleger og fagfolk fra forskningsinstitusjoner, næringsliv, myndigheter og miljøorganisasjoner står for utvikling av kriterier for produktgrupper, behandling av søknader om miljømerket og informasjon om ordningen.

MILJØMERKING!

Vi søker 2 nye saksbehandlere

Kvalifikasjoner: Naturvitenskapelig utdannelse fra universitet/høyskole, gjerne med kjemi. Yrkeserfaring fra prosjektarbeid og miljøfaglig virksomhet er ønskelig.

Arbeidsoppgaver: Dine viktigste oppgaver blir utarbeidelse av felles nordiske kriterier for produkter og vurdering av søknader om miljømerking i henhold til kriteriene. De mange arbeidsoppgavene – i et lite sekretariat – betinger at du har motivasjon og vilje til å stå på når det kreves. Til gjengjeld kan vi love at arbeidet blir variert og utfordrende.

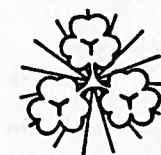
Betingelser: Lønn tilsv. Statens lønnsstrinn 18 – 21.

Søknadsfrist: 1. juni 1993

Nærmere opplysninger: Tlf. 22 36 07 10

Stiftelsen Miljømerking i Norge

Kr. Augusts gt 5, 0164 Oslo 1

En økologisk utfordring!

Stillingen som daglig leder for Norsk senter for økologisk landbruk er ledig.

Norsk senter for økologisk landbruk (NORSØK) er en privat stiftelse med offentlig grunnfinansiering som arbeider med utvikling av økologisk landbruk gjennom forskning, utprøvinger og informasjon. Stiftelsen ledes av et styre, hvor styrelederen er oppnevnt av Landbruksdepartementet. NORSØK har 25 ansatte fordelt på to avdelinger på Nordmøre, en i Tingvoll og en i Aure.

Daglig leder er ansvarlig for den faglige og administrative ledelse og utvikling av virksomheten.

Ansvarsområder:

- faglig resultatansvar
- økonomi
- intern organisering
- representasjon og presentasjon utad

Vi ønsker en person med

- interesse for og kunnskap om økologisk landbruk
- gode leder- og samarbeidsevner
- landbruksfaglig/biologisk utdannelse og bakgrunn
- faglig og administrativ erfaring
- lønn og tiltredelsestidspunkt etter avtale.

Arbeidssted Tingvoll.

NORSØK kan være behjelpelig med å skaffe bolig. Flere opplysninger: Styreleder Lars Velsand, tlf. 61 33 90 98 eller leder Kristian Ormset, tlf. 07 34 65 07.

Skriftlig søknad sendes innen 10.6. 1993 til

Norsk senter for økologisk landbruk
Tingvoll Gard, 6630 TINGVOLL.

Enøk-ekspert slakter regjeringen

– Regjeringens nye enøk-melding er feilslått og vil redusere enøk-innsatsen her i landet. Det sier en av landets ledende enøk-eksperter, samfunnsforsker Hal Wilhite i Ressurskonsult A/S til N&M Bulletin.

JON KNUT BERG

Ressurskonsult A/S har utført oppdrag om enøk for blant annet norske myndigheter og energiverk. Tidligere har Wilhite utført konsulenttjenester for energidepartementet i USA.

Hal Wilhite er meget skeptisk til de endringene i enøk-politikken som den nye meldingen signaliserer. I meldingen går det blant annet fram at mye av den offentlige investeringsstøtten til enøk-investeringer skal falle bort. Regjeringen begrunner dette med undersøkelser som viser at 70 prosent av de som mottar støtte ville ha gjennomført tiltakene uansett. Disse blir kalt for «gratispassasjerer» i meldingen.

Hal Wilhite sier det er drastisk å kutte ut investeringsstøtten bare på grunnlag av en spørreundersøkelse.

– I USA gjennomførte jeg en studie for Energidepartemen-

tet, der jeg undersøkte sannhetsgehalten i slike spørreundersøkelser. Det viste seg at femti prosent av «gratispassasjerene» likevel ikke hadde gjennomført enøk-tiltakene uten offentlig støtte. Tendensen var at de i ettertid overvurderte sin egen motivasjon, sier Wilhite.

Samtidig som det i meldingen argumenteres for at investeringsstøtten faller bort, skriver regjeringen at tilskuddsordningene totalt sett har vært samfunnsøkonomisk lønnsomme og gitt en gevinst på nærmere 80 millioner kroner. De har også «bidratt til flere større enøk-investeringer enn tilfellet ville ha vært uten ordningen», og de har «forhindret en nasjonal reduksjon i enøk-aktiviteten». Men regjeringen kommer altså likevel fram til at tilskuddene må bort, på grunn av «gratispassasjerene».

Wilhite er også skeptisk til de nye regionale enøk-sentraene som regjeringen ønsker å etablere.

– Med dette vil energiverkene miste en viktig rolle i enøk-arbeidet. Samtidig forventer regjeringen at energiverkene skal finansiere disse sentraene, noe som er tvilsomt vil skje.

Energiloven

Wilhite mener at den nye energiloven virker i samme retning.

– Energiloven har overlatt enøk til bedriftsøkonomiske vurderinger hos energiverkene, og den har splittet opp produksjon og levering av kraft. Det fører til at enøk bare blir betraktet som tapte inntekter for de som leverer kraft. Enøk-meldingen konstaterer at motivet er borte hos energiverkene, men istedet for å gjøre noe med det, trappes virkemidlene ned, sier Wilhite.

Wilhite deler med andre ord ikke regjeringens optimisme på vegne av enøk-arbeidet i framtiden.

– For mye overlates til pris-signalene i markedet. Men nå er kraftprisene så lave at motivasjonen for enøk i markedet

er minimal. Hvis de lave prisene fortsetter, vil enøk-kompetansen her i landet forsvinne, siden investeringsstøtten forsvinner. Hvis det skulle bli knapphet på elektrisitet i framtiden, vil vi mangle den nødvendige enøk-kompetansen. Dermed vil det bli behov for å bygge ut flere vassdrag, tror Wilhite.

Ut med kompetansen

Også Norges Energiverkforbund er skeptisk til den nye enøk-meldingen fra regjeringen.

Assisterende direktør Svein Myklebost sier at forslaget om de regionale sentraene kan oppfattes som et signal til verkene om å kvitte seg med enøk-kompetansen.

– De regionale sentraene vil lett kunne bli konkurrenter til energiverkene, samtidig som verkene lett mister nærkontakten med sine kunder, sier Myklebost.

CAPPELEN

— GUNNAR BOLSTAD —

Inn i drivhuset

Hva er galt med norsk miljøpolitikk?

Hvordan kan norske politikere på den ene siden vedta å stabilisere utslippene av den farlige klimagassen CO₂ og samtidig fatte beslutninger som klart fører til det motsatte? En avslørende bok om Norges lite flatterende rolle i internasjonal miljøsammenheng

Utgitt i samarbeid med Norges Naturvernforbund.

Illustrert av Knut Nærum.

Kr 198,- (hft)

Kan sendes
ufrankert
i Norge.
Naturvern-
forbundet
betaler
porto.

Svarsending
Avtale nr. 109 000/5Pb

 **NATURVERN
FORBUNDET**

Grünerløkka postkontor
0505 Oslo

☐ **JA** takk, jeg bestiller

..... eks. Bolstad: Inn i drivhuset å kr 198,- fritt tilsendt.

Navn:

Adresse:

Postnr.: Sted: